

Nyutexaminerade!

Första kullen ut i ny vårdhundsutbildning

text: ANNA FRANKLIN
foto: TEYMOR ZARRÉ

Sjukgymnasten Virpi Johansson är nyutexaminerad vårdhundförare. Hon gick den nya utbildningen i Uppsala tillsammans med sin hund Ludde, som nu kan titulera sig vårdhund. Deras nya gemensamma uppdrag är att höja motivationen, minska oron och inspirera till rörelseglädje hos patienterna.

Klasskompisar. Några blivande vårdhundar och vårdhundförare samlade under ett träningspass i september. Nu är de klara att arbeta inom vården.

DET VAR I SEPTEMBER i år som den första vårdhundutbildningen började strax utanför Uppsala. Virpi Johansson från Stockholm såg verkligen fram emot att gå utbildningen tillsammans med sin hund Ludde, en australisk terrier.

Vetskapen om kursen hade hon fått via en kollega som är medlem i Hälsans Natur, en förening som vill främja verksamheter där man använder natur- och djurkontaktens läkande

och hälsofrämjande kraft. Så förväntningarna var stora.

– Det har varit en toppenbra utbildning, säger Virpi Johansson, sjukgymnast och enhetschef för rehab vid Mälärbackens vård och omsorgsboende utanför Stockholm. Vi som gått kursen har haft mycket nytta av varandras kunskaper och har nu ett gott nätverk för framtiden.

Hon tycker det känns fantastiskt att efter ut-

”Det har varit en toppenbra utbildning”

Passar hund och matte för uppdraget?

FÖRARE OCH HUND går igenom två dagars inprovning. Tio olika moment testas, däribland:

- Om hunden är tillgänglig för främmande som rör sig klumpigt eller är oberäknliga.
- Om hunden är intresserad av främmande personer.
- Om föraren är socialt kompetent.
- Hunden får inte vara skygg eller aggressiv.
- Ett intyg måste finnas från veterinär på att hundens mentala och fysiska hälsa är god.

Godkänd inprovning krävs för att man ska antas till utbildningen.

DET ÄR GIVETVIS även viktigt att den blivande vårdhundsföraren passar för sitt uppdrag. Efter utbildningen ska vårdhundsföraren:

- Ha god kännedom om hundars utveckling och sätt att kommunicera.
- Ha god kontakt och kontroll över sin hund.
- Vara trygg och naturlig i mötet med boende/patienter och personal.
- Ha ett genuint intresse för att möta utsatta människor.

För att arbeta inom vården måste vårdhundsföraren vara utbildad och diplomerad för arbete med utbildad vårdhund.

Skapar uppmärksamhet.

Genom att buffa på den fiktiva patienten Ingela Erikssons knä vill Ludde göra sig hörd, och därmed få henne som rullstolsburen att bli mer uppmärksam och mentalt aktiv.

bildningen nu få börja arbeta som ett team tillsammans med sin hund vid olika behandlingar. Men det gäller att träna.

Tidigare har hon märkt att besökshundar har gett patienterna på hela enheten mycket livsglädje och leenden. Att nu använda sin utbildade hund som hjälp vid olika behandlingar blir en fördjupning jämfört med att bara ta med sig en besökshund.

– Vårdhundar som är utbildade har visat sig göra underverk med patienter med demens eller psykiska åkommor, säger Ingeborg Höök, initiativtagare och ansvarig vid vårdhundssko-

lan i Uppsala och sjuksköterska i botten. Det är därför som jag tycker att vi måste ha utbildade och testade hundar inom vården. Det ska finnas tydliga rutiner och regler och det ska finnas en skylt med hundens foto "Här arbetar jag". När det syns tydligt på vilka avdelningar det finns hund stöder även allergiförbunden oss.

INGEBORG HÖÖK kom i kontakt med en stor organisation i USA där man utbildar team med hund och vårdpersonal och gick sedan själv en utbildning till vårdhundförare och

”Vårdhundsteam
har minskat
patienternas behov av
lugnande medicin”

Belöning. Pensionären Margareta Blumenthal, som inte har någon vana vid hundar, har precis gett Ludde en godisbit. Hundföraren Virpi Johansson håller sig i närheten när de bekantar sig med varandra.

därefter licensierad instruktör.

Efter det startade hon ett pilotprojekt i Uppsala kommun som pågick i ett och ett halvt år, en ny vårdenhets, Hund i vården, med sex tjänster.

– Förutom att användningen av vårdhundsteam har minskat patienternas behov av lugnande medicin så har även trivselsn ökat för personalen, säger hon.

På Virpi Johanssons arbetsplats, Mälarbackens vård- och omsorgsboende med 282 boende utanför Stockholm, har man bildat en projektgrupp för hund i vården. Här finns tre

vårdhundsteam med förare som arbetar på fem till sex enheter, vilket är flest i Sverige just nu. Riktlinjerna är mycket klara för hur man ska bete sig, och man har också varit noga med att ha kontakt med bland annat smittsjuksköterskan och den medicinskt ansvariga sjuksköterskan i kommunen.

– Att vi är flera vårdhundförare med hund gör att fler patienter kan få hjälp, säger Virpi Johansson. Framför allt handlar det om en ökning av motivationen för de patienterna som kan vara svåra att nå. Hundarna väcker oerhört mycket positiva känslor och jag ser stora för-

Stärkande övningar. Birgit Norlin kastar boll med Ludde, och tränar samtidigt armarnas rörlighet och styrka.

Promenad. Hunden är alltid kopplad i två koppel, då även vårdhundföraren håller i ett.

”Är det min tur att ta en promenad med Ludde?”

ändringar som jag tidigare under mina trettio år som sjukgymnast inte sett. Nu kan legitimerad personal till och med skriva remiss för besök med hund.

LUDDER SOM FORTFARANDE är en yster och lekfull hund har redan lärt sig en hel del. På kursen fick han i olika situationer vänja sig vid att människor kan röra sig konstigt och prata anorlunda. Han fick också bekanta sig med olika hjälpmedel, som till exempel rollator och rullstol, som annars kan verka lite farliga för en hund.

– Eftersom vi har ett hundvårdsteam här kan någon från personalen till exempel säga att patienten på rum elva inte vill stiga ur sängen idag och fråga om vi kan ta med en hund. Som chef har jag överblick och ser var jag och Ludde bäst behövs just den dagen.

Virpi Johansson berättar om en kvinna som bara låg i sängen och inte hade sagt något på flera år. Det enda man visste var att hon tyckte om hundar.

– Jag berättade att Ludde var med och fråga-

de om hon ville ge honom en godisbit. Hon öppnade ögonen, tog godisbiten och kastade den på golvet. Efter det kom ett fantastiskt leende.

Virpi Johansson tycker annars att den största fördelen med hundarna i vården är att patienterna blir mycket mer motiverade till att träna sin balans och styrka.

– En övning som uppskattas av många är när Ludde får hoppa över deras ben. Eller när de kastar bollen åt honom. Vi går också ut på promenader där patienten också får hålla i hunden. Men vi har alltid två koppel.

HUNDEN GÖR ATT vårdpersonalen når fram till patienterna på ett helt annat sätt, menar Virpi Johansson. Även mellan patienterna har kommunikationen förändrats och de har plötsligt börjat prata med varandra i dagrummet.

– Att arbeta med äldre handlar ju mycket om att få vardagen att fungera så att de kan bibehålla sina funktioner så länge som möjligt. Kommunikation med andra är något som äldre lätt slutar med, och där gör hunden underverk.

Vårdhundutbildning

Föreningen Hälsans Natur har kunnat starta skolan genom att de fått fem miljoner kronor till ett treårigt projekt från Allmänna arvsfonden. Utbildningen finns bara i Uppsala och omfattar två dagar per månad under en termin (sex träffar). Däremellan måste föraren läsa in material och träna individanpassade uppgifter med sin hund. Kostnaden för att delta i kursen är 8 500 kronor.

Efter kursen träffas deltagarna en gång i kvartalet för att fördjupa sig i vissa delar av den. Ett nationellt nätverk bildas sedan som fungerar som diskussionsrum.

Målet är att utbilda vårdpersonal i hur de kan använda hundar på äldreboenden och i vården av vuxna och barn med förvärvat hjärnskada, personer med depressioner samt i rehabilitering av strokepatienter. Nio vårdenheter med vårdhundar finns än så länge i Sverige, men efterfrågan från vårdavdelningar är stor. Läkare kan idag ordinera hundbesök som medicin.

– Det är flera av de äldre som varje gång vi träffas säger: ”Det här är det roligaste som har hänt”, ”Tänk att få känna den blöta nosen i handen”, ”Är det min tur att ta en promenad med Ludde?”

Virpi Johansson påpekar också att många av de äldre, särskilt männen, inte får tillräckligt med beröring. Och där har hon sett mycket positivt med Ludde.

Kanske leker de med honom eller så lägger han kanske huvudet i deras knä. Den beröringen gör att blodtrycket sjunker och patienten blir mycket gladare.

– Arbetet med äldre är väldigt funktionellt. Oftast förknippar man kanske en sjukgymnast med enbart muskelträning och ledrörlighet, men för oss som arbetar med äldre är sjukgymnastens roll att vara en i det team som skapar förutsättningar för bästa möjliga livskvalitet för den äldre. Och med den kunskap vi har som sjukgymnaster stödjer vi den äldre att utifrån sina förutsättningar och önskemål leva ett så aktivt liv som möjligt. Där gör hunden underverk. ○